

STATISTICS IS ...

Ключові слова: статистика, дані, діяльність, наука, масові явища, спостереження, зведення, статистичний аналіз

У сучасному розумінні слово „статистика” охоплює ([1], [2, с. 5], [3, с. 5], [4, с. 31], ін.):

- 1) статистичні дані, отримані шляхом масових спостережень;
- 2) статистичну практику – діяльність статистичних установ, що збирають і обробляють дані про соціально-економічні явища і процеси;
- 3) статистичну науку.

Ряд визначень статистики зведені у табл.

Таблиця

З історії розвитку та сучасне розуміння статистики

№ з/п	Джерело	Визначення
1	Статистика – це статистичні дані, отримані шляхом масових спостережень	
1.1	Ряузов Н. Н. Общая теория статистики : учебн. [для студ. экон. спец. вузов] / Ряузов Н. Н. – М. : Финансы и статистика, 1984. – С. 13	Статистика – это обобщающий учет. ... „Статистические цифры всегда дают обобщенную характеристику каким-либо совокупностям фактов, выражая их численность, объем, соотношения частей или среднего уровня присущих им признаков. Поскольку статистика определяет с помощью своих показателей меру развития массовых общественных явлений, она является одним из видов учета, а именно учетом обобщающим, имеющим дело с характеристикой совокупностей, а не единичных фактов”
1.2	Волошкін П. Г. Теорія статистики : навч. посіб. / Волошкін П. Г., Пастер П. І., Ткач Є. І. – К. : Либідь, 2001. – С. 5	Статистика – сукупність зведених підсумкових цифрових показників, зібраних для кількісної характеристики будь-якої галузі суспільних явищ чи окремого питання
1.3	Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Ред. кол.: С. В. Мочерний та ін. – К. : Видавничий центр „Академія”, 2002. – С. 465	Статистика – сукупність даних про явище або процес
1.4	Ткач Є. І. Загальна теорія статистики : підруч. / Є. І. Ткач, В. П. Сторожук. – [3-тє вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 442 с.	Статистикою вважають статистичні дані подані в звітах підприємств, організацій і установ, а також опубліковані в статистичних збірниках, довідниках і періодичній пресі
1.5	Опря А. Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань) : навч. посіб. / Опря А. Т. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – С. 6	Статистика – сукупність цифрових зведень, які характеризують ті чи інші явища суспільного життя або їх сукупність
1.6	Мармоза А. Т. Теорія статистики : підруч. / Мармоза А. Т. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 592 с.	Статистика – цифри, які характеризують рівні, розміри та обсяги тих або інших масових явищ і процесів суспільного життя
2	Статистика – це статистична практика, тобто діяльність статистичних установ, що збирають і обробляють дані про соціально-економічні явища і процеси	
2.1	Визначення академіка АН УРСР Б.В. Гнеденко, 1954 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wikipedia.org	Статистика – збір статистичних понять, тобто понять, які характеризують окремі одиниці яких-небудь масових сукупностей
2.2	Український радянський енциклопедичний словник. Том 3. Головна редакція української радянської енциклопедії АН УРСР. – С. 400	Статистика – практична діяльність статистичних органів, спрямована на отримання, обробку і аналіз даних, що характеризують якісні закономірності суспільного життя у нерозривному зв'язку з їх якісним змістом
2.3	Про державну статистику : Закон України №2614-ХІІ від 17.09.1992 р. зі змінами : у	Державна статистика – централізована система збирання, опрацювання, аналізу, поширення, збереження, захисту та використання статистичної інформації

№ з/п	Джерело	Визначення
	редакції від 19.04.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2614-12	
2.4	Кулинич О. І. Теорія статистики : підруч. – К. : Державне Центрально-Українське видавництво, 1996. – С. 16	Статистика – цілеспрямована практична діяльність по планомірному та систематичному збиранню, обробці, опрацюванні та поширенні даних про суспільні процеси і явища; фахова навчальна дисципліна; наука про середні та великі числа; наука про факти, виражені цифрами Між статистикою як наукою і статистичною практикою існує тісний зв'язок. Будь-яка статистична діяльність – це науково організована робота. Тому статистична практика керується наукою, а статистична наука спирається на практику, узагальнюючи досвід практичної роботи, дістаючи з цього нові ідеї
2.5	Харченко Л. П., Долженкова В. Г. и др. Статистика : Курс лекцій. – М. : , 2000. – С. 8	Статистика – практична діяльність людей із збирання та обробки інформації – виникла з утворенням держави як господарський облік
2.6	Захожай В. Б. Правова статистика : навч. посіб. / В. Б. Захожай, В. С. Федорченко. – К. : МАУП, 2003. – С. 10-11	Статистика – вид суспільної діяльності, направленої на здобуття, обробку і аналіз інформації, що характеризує кількісні закономірності життя суспільства у всьому їх різноманітті; функція від результатів спостережень, використовувану для оцінки характеристик і параметрів розподілів і перевірки гіпотез; наука про те як обробляти дані; метод пізнання, інструментарій, який використовується і в природничих, і в суспільних науках для встановлення закономірностей масових процесів; цифри, статистичні дані; процес збирання, зберігання і оброблення даних про масові явища; галузь практичної діяльності, спрямованої на одержання, оброблення, аналіз і видання масових даних про явища і процеси суспільного життя
2.7	Лугінін О. Є. Статистика : підруч. / О. Є. Лугінін, С. В. Білоусова. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – С. 5	Статистика – процес збирання, зберігання, оброблення даних про масові суспільні явища, тобто галузь практичної діяльності, спрямованої на одержання, аналіз і видання масових даних про явища і процеси суспільного життя
2.8	Лугінін О. Є. Статистика : підруч. – [2-е вид., перероб. та доп.]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – С. 12-13	Під статистикою розуміють галузь практичної діяльності, економічну науку та навчальну дисципліну з вивчення способів збирання, обробки та аналізу даних про масові соціально-економічні явища і процеси. Як галузь практичної діяльності статистика займається збиранням, накопиченням, обробкою цифрових даних, які характеризують економіку, населення, культуру, освіту та інші явища в житті суспільства. Статистикою називають також особливу науку, тобто галузь знань, яка вивчає масові явища в житті суспільства з їх кількісної сторони. Між статистикою як наукою і практикою існує тісний взаємозв'язок: наука статистика використовує дані практики, узагальнює та розроблює методи проведення статистичних досліджень; в свою чергу в практичній діяльності статистикою використовуються теоретичні положення статистичної науки для вирішення конкретних задач економіки та менеджменту
3	Статистика – це наука	
3.1	Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://global-katalog.ru/c54.html	Бельгійський учений-статистик і антрополог Ламбер Адольф Жак Кетле (1796-1874 рр.), основоположник теорії середніх величин і математичних методів обробки соціальної інформації А. Кетле називав статистику наукою, що вивчає закони суспільства за допомогою кількісних методів („соціальною фізикою”), і вважав, що предметом статистики є людина в суспільстві, а методологічною основою – принцип масовості. Дійсний член Бельгійської академії наук і член-кореспондент Петербургської академії наук, він був безпосереднім організатором міжнародних статистичних конгресів, що відіграли суттєву роль у становленні теоретичної і практичної статистики. З його ініціативи створено Міжнародну статистичну асоціацію, одним із завдань якої було поширення в Європі уніфікованих методів і показників
3.2	Грошко Г. А. Статистика : навч. посіб. – М., 1976. – С. 5	Статистика – наука, що вивчає сукупності масових явищ з метою виявлення закономірностей і їх характеристики за допомогою суспільних показників
3.3	Статистика : підруч. / [за ред. А. В. Головача, А. М. Єріної, О. В. Козирева]. – К. : Вища шк., 1993. – 623 с.	Статистика – наука, покликана відображати реалії суспільного життя, його проблеми, успіхи і невдачі. Під статистикою розуміють: сукупність числових показників, що характеризують суспільні явища і

№ з/п	Джерело	Визначення
		<p>процеси (чисельність населення країни, кількість виробленої продукції, обсяг товарообігу, кількість зареєстрованих злочинів та ін.); діяльність людей із збирання та узагальнення даних про різноманітні явища і процеси громадського життя (заповнення статистичних карток на кримінальну справу, на підсудного, на цивільну справу, на виконавче впровадження, журналів обліку тощо); самостійну науку, яка має свій предмет дослідження і методи його вивчення (С. 8-11).</p> <p>„ ... первинною формою статистики був господарський облік, поява якого ... пов'язана з появою держав” (С. 6)</p>
3.4	<p>Статистика : підруч. / [Герасименко С. С., Головач А. В., Єріна А. М. та ін.] ; за ред. проф. С. С. Герасименка. – К. : КНЕУ, 2000. – С. 3</p> <p>Статистика : підруч. / [за ред. А. В. Головача, А. М. Єріної, О. В. Козирева]. – К. : Вища шк., 1993. – С. 7</p>	<p>Статистика – наука, яка об'єднує принципи та методи роботи з масовими числовими даними – кількісними характеристиками соціально-економічних явищ і процесів. Розвиток бухгалтерського обліку та первинної реєстрації фактів, нагромадження масових даних і необхідність їх узагальнення, підвищення попиту на інформацію – чинники, що сприяли формуванню статистики як науки</p>
3.5	<p>Уманець Т. В. Статистика : навч. посіб. / Т. В. Уманець, Ю. Б. Пігарев. – К. : Вікар, 2003. – 623 с.</p>	<p>Статистика – це суспільна наука, яка вивчає кількісну сторону якісно визначених масових соціально-економічних явищ та процесів, їх структуру та розподіл, розміщення в просторі, рух у часі, досліджує діючі кількісні залежності, тенденції та закономірності в конкретних умовах місця та часу (С. 13).</p> <p>Статистика – одна із суспільних наук, яка має свій предмет та метод, має за мету збір, упорядкування, аналіз та порівняння кількісного подання фактів, що належать до різноманітних масових явищ (С. 13-15)</p>
3.6	<p>Мармоза А. Т. Теорія статистики : навч. посіб. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 392 с.</p>	<p>Статистика – галузь суспільних наук, в якій викладаються загальні питання виміру і аналізу масових кількісних відношень і взаємозв'язків; аналіз масових явищ заснований на використанні методів теорії ймовірностей;</p> <p>наука, що вивчає кількісні зміни у розвитку людського суспільства, народного господарства і займається обробкою цих числових досліджень з науковою і практичною метою;</p> <p>облік у якій-небудь галузі народного господарства, суспільного життя, що здійснюється методами статистики, а також дані цього обліку; особливий вид досліджень, який застосовують у ряді точних наук (С. 9);</p> <p>наука, яка вивчає кількісну сторону масових суспільних явищ у нерозривному зв'язку з їхньою якісною стороною, досліджує числове вираження закономірностей суспільного розвитку в конкретних умовах місця і часу;</p> <p>числові дані, які характеризують масові суспільні явища;</p> <p>окрема група статистичних методів, призначених для обробки даних (С. 13)</p>
3.7	<p>Опря А. П. Статистика (з програмованою формою контролю знань). Математична статистика. Теорія статистики : навч. посіб. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.</p>	<p>Статистика – наука, що вивчає величину, розміри і кількісну сторону масових явищ у нерозривному зв'язку з якісною стороною цих явищ, з їх соціально-економічним змістом (С. 5).</p> <p>Статистика – це наука про систему показників, тобто кількісних характеристик, які дають всебічне уявлення про суспільні явища, про національне господарство у цілому, а також про окремі його галузі (С. 15).</p> <p>Статистика – суспільна наука, галузь практичної діяльності, навчальна дисципліна, яка вивчає кількісну сторону масових соціально-економічних явищ і процесів у нерозривному зв'язку з їх якісною стороною шляхом збирання, обробки та аналізу масових даних, вивченні їх структури та розподілу, розміщення у просторі та часом, тенденцій та закономірностей перебігу, щільності взаємозв'язків та взаємозалежності (С. 16)</p>
3.8	<p>Статистика : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / [Єріна А. М., Моторин Р. М., Головач А. В. та ін.] ; за заг. ред. А. М. Єріної, Р. М. Моторина. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 6</p>	<p>Статистика постає як дволиккий Янус: вона – наука і в той же час один із засобів управління державою</p>

№ з/п	Джерело	Визначення
3.9	Лугінін О. Є., Білоусова С. В. Статистика : підруч. / О. Є. Лугінін, С. В. Білоусова. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 580 с.	Статистика – наука, що здійснює збирання, обробку та аналіз даних про масові соціально-економічні дані, які характеризують всі сторони життя та діяльності населення, виявляє взаємозв'язки різних сторін в економіці, вивчає динаміку її розвитку та прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях, що складає предмет дисципліни (С. 9). Статистика – це навчальна дисципліна, яка є складовою нормативної частини дисциплін навчальних планів підготовки фахівців з економіки та менеджменту (С. 13)
3.10	Статистика ринків : підруч. / [за наук. ред. Н. О. Парфенцевої]. – К. : НАСОА Держстату України, 2012. – С. 4	Статистика – суспільна наука, що вивчає кількісний бік якісно визначених масових соціально-економічних явищ і процесів, їх структуру та розподіл, розміщення у просторі, напрям і швидкість змін у часі, тенденції та закономірності перебігу, щільність взаємозв'язків і взаємозалежності

Принциповими особливостями предмету статистики як науки є, по-перше, те, що статистика вивчає кількісний бік суспільних явищ і процесів у конкретних умовах простору і часу; по-друге, вона вивчає не поодинокі, а масові явища, оскільки, по-третє, завданням статистичного дослідження є визначення узагальнюючих показників і встановлення закономірностей суспільного життя, які виявляються (завдяки дії закону великих чисел, зміст якого наступний: у сукупності, окремі одиниці якої схильні до індивідуальних, випадкових коливань, загальна тенденція виявляється у масі явищ) лише у певній множині.

Серед підходів щодо змісту поняття „статистика”, зважаючи, наприклад, на визначення терміну „облік” у [5], вважаю за доцільне виокремлення розуміння статистики як узагальнюючого обліку, що більш детально обґрунтовано в [6]. На рівні галузей за даними статистичної звітності формується система національних рахунків як база визначення макроекономічних показників. Статистичні дані застосовують для макроекономічного аналізу й управління, а отже оперативний і бухгалтерський облік підпорядковуються завданням державної статистики. За інформацією щодо стану реалізації пріоритетів Порядку денного асоціації Україна-ЄС у сфері статистики [7] затвердження типових форм первинної облікової документації, звітно-статистичної документації, статистичної методології, наряду з іншими, відноситься до повноважень і забезпечує координуючу роль у національній статистичній системі Державної служби статистики України.

Статистика – елемент господарського обліку. В оперативному і бухгалтерському обліку предметом вивчення є кожна конкретна операція, кожний одиничний факт; у центрі їхньої уваги перебуває робота кожного підприємства, установи і організації. Статистика ж, маючи своїм завданням встановлення та вимірювання закономірностей і співвідношень, розглядає поодинокі факти як необхідні елементи досліджуваної сукупності. Бухгалтерський облік – головна інформаційна база статистики, що визначено Законом [8].

Список використаних джерел: 1. *Єріна А. М.* Статистика : підруч. / А. М. Єріна, З. О. Пальян. – К. : КНЕУ, 2010. – 351 с. 2. *Опря А. Т.* Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань) : навч. посіб. / Опря А. Т. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 448 с. 3. *Ткач Є. І.* Загальна теорія статистики : підруч. / Є. І. Ткач, В. П. Сторожук. – [3-тє вид.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 442 с. 4. *Ющенко Н. Л.* Статистика : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н. Л. Ющенко, Т. Л. Ющенко. – Чернігів : Десна Поліграф, 2015. – 344 с. 5. *Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.* – К.: Видавничий центр „Академія”, 2002. – 952 с. 6. *Ющенко Н.Л.* Про статистику як узагальнюючий облік // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць / Нац. академія статистики, обліку та аудиту. – Київ: Нац. академія статистики, обліку та аудиту, 2015. – С. 112-130. 7. *Порядок денний Асоціації Україна-ЄС [Електронний ресурс].* – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/Ukr_ES/PDUkr_ES.htm 8. *Про державну статистику : Закон України №2614-ХІІ від 17.09.1992 р. зі змінами : у редакції від 19.04.2014 р.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>